

Bijlage 3: appreciatie van het Hoofdlijnenakkoord door UWV

Hoofdpunten

- Het hoofdlijnenakkoord geeft een positief beeld ten aanzien van publieke dienstverleners, in het van **meet af aan betrekken van hen bij te vormen beleid** alsook de uitzonderingspositie die zij hebben ten aanzien van taakstelling. Daaruit spreekt de ambitie van de coalitiepartijen om de dienstverlening in directe zin op sterkte te houden.
- Het WAU-gedachtegoed ten aanzien van de publieke dienstverlening als gezicht van de overheid lijkt eveneens goed ingebed, getuige de aandacht voor bijvoorbeeld de **bereikbaarheid van de overheid**. We onderschrijven dat en wensen de vrijgemaakte middelen daarvoor blijvend te kunnen inzetten.
- De complexiteit en samenloop van regelingen, toeslagen en fiscale regelingen worden genoemd. Het **stapsgewijs toewerken naar een vereenvoudigd stelsel** onderschrijven we, en is van groot belang voor de bestaanszekerheid van burgers: werk op lange termijn naar een sterk vereenvoudigd stelsel en los in de tussenliggende periode **knelpunten** voor burgers op. Vereenvoudiging kan ook leiden tot besparingen.
- Hoewel zo expliciet genoemd ten aanzien van bestaanszekerheid voor burgers, missen we hier positie op ten aanzien van het arbeidsongeschiktheidsstelsel. Dit is opmerkelijk gezien de huidige problematiek, de geconstateerde hardheden en knelpunten en alle onderzoeken en adviezen die er liggen. **UWV is van mening dat hervorming van het arbeidsongeschiktheidsstelsel een ambitie zou moeten zijn van een nieuw kabinet.**
- **Gemist wordt ook een visie op de toekomst van de arbeidsmarkt.** Het hoofdlijnenakkoord gaat gericht in op een aantal specifieke maatregelen rondom het terugdringen van arbeidsmigratie en misstanden daaromtrent. Het akkoord gaat niet in op de huidige en toekomstige arbeidsmarktkrapte, en legt eveneens geen relatie daarin **met LLO-beleid, gezonde arbeidsmigratie gericht op tekortsectoren en de arbeidsmarktinfrastructuur.**
- Het hoofdlijnenakkoord bevat het voornemen de WW te hervormen. De wijze waarop dit wordt vormgegeven is onderdeel van de uitwerking ervan. De hervorming kan bestaan uit het **verlengen van de opzegtermijn arbeidscontracten in combinatie met een poortwachterstoets WW bij het UWV en of een verkorting van de WW-duur tot 18 maanden.** UWV heeft op dit moment al een soort poortwachtersfunctie, namelijk de beoordeling van arbeidsrechtelijke aspecten zoals opzegtermijnen. De uitvoering hiervan is complex omdat deze arbeidsrechtelijke aspecten individueel bepaald zijn (CAO/AOK). UWV heeft geen sanctioneringsmogelijkheden richting de werkgever anders dan in de AO-wetten, denk aan de loonsanctie. Dit betekent dat bij het niet voldoen aan verplichtingen de gevolgen vooral worden afgewenteld op de werknemer en dus niet op de werkgever. Meer of andere verplichtingen op het gebied van de inspanningsverplichting (sollicitatieplicht) staat bovendien haaks op de huidige beleidsmatige ontwikkelingen t.a.v. de sollicitatieplicht waarbij de werknemer juist minder verplichtingen heeft en meer vrijheid om zelf actief op zoek te gaan naar ander werk.

1. Algemeen beeld

Er ligt een akkoord op hoofdlijnen dat onder leiding van de nieuwe bewindspersonen nader ingevuld kan worden. Daar zijn we verheugd over. Veel van de geschetste maatregelen geven richting ten aanzien van het 'wat' en voldoende ruimte voor het 'hoe'. Dat biedt ruimte om te komen tot goed uitvoerbare wet- en regelgeving. Daarnaast is het goed om te lezen dat het streven bestaat om stapsgewijs te werken aan verbeteringen in de sociale zekerheid, fiscale regelingen en de toeslagen, zodat werken meer loont. Een sterk vereenvoudigd stelsel is nodig en zou hierbij het uitgangspunt moeten zijn.

2. Goed bestuur en een sterke rechtstaat

De coalitiepartijen laten zien verder te willen bouwen aan een hersteld vertrouwen in de overheid, en lessen te trekken onder meer uit recente parlementaire enquêtes. Het hoofdlijnenakkoord geeft een positief beeld ten aanzien van de positie van publieke dienstverleners, in het van meet af aan betrekken van hen bij te vormen beleid alsook de uitzonderingspositie die zij hebben ten aanzien van taakstelling. Daaruit spreekt de ambitie van de coalitiepartijen om de dienstverlening in

directe zin op sterkte te houden. Het WAU-gedachtegoed ten aanzien van de publieke dienstverlening als gezicht van de overheid lijkt eveneens goed ingebed, getuige de aandacht voor bijvoorbeeld de bereikbaarheid van de overheid. We onderschrijven dat en wensen de vrijgemaakte middelen daarvoor blijvend te kunnen inzetten.

Het akkoord ziet op een recht op vergissing. Er bestaat een recent initiatiefvoorstel 'vergisrecht in de Awb. Dat gaat over het verbinden van minder strenge gevolgen als de burger in een later stadium aan zijn verplichtingen voldoet. Hoewel UWV kanttekeningen heeft bij de uitwerking van dat conceptvoorstel, staan we positief tegenover het opnemen van een vergisrecht voor de burger in de Awb. Het vergisrecht is ook een van de opties die is overwogen voor het wetsvoorstel Handhaving Sociale zekerheid.

3. Voorstellen ten aanzien van sociale zekerheid en werkgelegenheid

Bestaanszekerheid

Hoofdstuk 1 in het akkoord betreft bestaanszekerheid, dat is een belangrijk signaal. De coalitiepartijen geven er blijk van te zien dat – ondanks de welvaart die er in Nederland is – veel burgers bezorgd zijn over hun eigen bestaanszekerheid en in het verlengde daarvan over de toekomst. De complexiteit en samenloop van regelingen, toeslagen en fiscale regelingen worden genoemd, en er wordt erkend dat deze soms tegen elkaar inwerken. Het stapsgewijs toewerken naar een nieuw vereenvoudigd stelsel onderschrijven we, en is van belang voor de bestaanszekerheid van burgers: werk op lange termijn naar een sterk vereenvoudigd stelsel en los in de tussenliggende periode knelpunten voor burgers op. Vereenvoudiging kan bovendien leiden tot besparingen, mits gezamenlijk en verantwoord uitgewerkt.

Er wordt nadrukkelijk gestreefd naar het meer lonend maken van werk. Daar staan we achter en merken we over op dat in het werken naar grotere bestaanszekerheid oog moet bestaan voor de mensen voor wie (tijdelijk) (meer) werken niet mogelijk is. Zij hebben recht op een inkomen dat hun bestaansminimum garandeert. Scholing en begeleiding naar duurzame re-integratie is randvoorwaardelijk om die ontwikkeling realiseren.

Inclusieve arbeidsmarkt en scholing

Hoewel in het hoofdlijnenakkoord niet expliciet benoemd, sluiten de ambities aan bij huidige plannen rondom de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur zoals deze recent door het demissionaire kabinet met de Kamer zijn gedeeld. Het is belangrijk om in de uitwerking van het akkoord, de plannen rondom de arbeidsmarkt en LLO-beleid expliciet op te nemen. Inzet en investering in het onbenut arbeidspotentieel is nodig. Dat gaat om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, maar ook om mensen die meer willen werken zoals zzp'ers, mensen die deeltijd werken of statushouders en asielzoekers. Zekerheid op de arbeidsmarkt wordt volgens de plannen gestimuleerd, bijvoorbeeld voor echte zelfstandigen (zzp'ers) in het zelfstandigenbeleid en door regulering van de uitzendsector. Daarnaast streven de partijen naar meer vaste contracten voor werknemers. Dit gaat om voortzetting bestaand beleid en wetgeving reeds in wording. Interessant is hier dat expliciet ingezet wordt op vaste dienstverbanden als nieuwe norm. Vanuit de invalshoek bestaanszekerheid is dat een begrijpelijk uitgangspunt.

Het vraagt expliciete keuzes van het aanstaande kabinet in de bepaling van cruciale (krapte)sectoren. De coalitiepartijen laten in het akkoord zien dat onder meer de zorg als dergelijke sector aan te wijzen. Deze sectoren kunnen baat hebben bij sectorale ontwikkelpaden. Deze bevorderen de in- en doorstroom van werkzoekenden en werkenden in sectoren en bevatten daartoe opeenvolgende functies met daaraan gekoppelde (delen van) opleidingen.

Om iedereen goed te kunnen helpen met het vinden van werk of personeel worden de krachten van verschillende publieke en private organisaties samengebracht in Werkcentra. UWV en gemeenten werken in deze Werkcentra samen met bedrijven, sociale partners en onderwijsorganisaties. De krachten van deze partijen worden gebundeld om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt bij elkaar te brengen.

Hervorming van de WW

Het hoofdlijnenakkoord bevat het voornemen de WW te hervormen. De wijze waarop dit wordt vormgegeven is onderdeel van de uitwerking ervan. De hervorming kan bestaan uit het verlengen van de opzegtermijn arbeidscontracten in combinatie met een poortwachterstoets WW bij het UWV en of een verkorting van de WW-duur tot 18 maanden. UWV heeft op dit moment al een soort poortwachtersfunctie, namelijk de beoordeling van arbeidsrechtelijke aspecten zoals opzegtermijnen. De uitvoering hiervan is complex omdat deze arbeidsrechtelijke aspecten individueel bepaald zijn (CAO/AOK). UWV heeft geen sanctioneringsmogelijkheden richting de werkgever anders dan in de AO-wetten, denk aan de loonsanctie. Dit betekent dat bij het niet voldoen aan verplichtingen de gevolgen vooral worden afgewenteld op de werknemer en dus niet op de werkgever. Meer of andere verplichtingen op het gebied van de inspanningsverplichting (sollicitatieplicht) staat bovendien haaks op de huidige beleidsmatige ontwikkelingen t.a.v. de sollicitatieplicht waarbij de werknemer juist minder verplichtingen heeft en meer vrijheid om zelf actief op zoek te gaan naar ander werk.

Duurverkorting van de WW werkt ook door in de WIA-LGU, deze uitkering krijgt dan ook te maken met een kortere duur. Vanwege de overvolle IV-portfolio van UWV kan de verkorte WW-duur niet eerder ingaan dan 2027 (sluit aan op hoe het is opgenomen in de budgettaire bijlage dus geen probleem).

Arbeidsongeschiktheidsstelsel

Wat ontbreekt in het hoofdlijnenakkoord is een visie op het arbeidsongeschiktheidsstelsel. Dit is opmerkelijk gezien de huidige problematiek, de geconstateerde hardheden en knelpunten vastgesteld zijn. UWV is van mening dat hervorming van het arbeidsongeschiktheidsstelsel een ambitie zou moeten zijn van een nieuw kabinet.

In de financiële paragraaf zijn geen middelen opgenomen voor een stelselwijziging van het arbeidsongeschiktheidsstelsel of voor het oplossen van de hardheden. Dit wekt de indruk dat de coalitiepartijen de komende regeerperiode geen prioriteit geven aan hervorming van het stelsel, maar eerst aan de slag willen met het verbeteren van het huidige stelsel. Wij stellen dat het huidige stelsel – ook met verbeteringen – niet houdbaar is voor de lange termijn. De varianten 2 en 3 van OCTAS bieden waardevolle aanknopingspunten voor een meer ambitieuze aanpak, die zowel huidige knelpunten adresseert, als ook uitvoerbaarheid op de langere termijn garandeert. Maatregelen gericht op het terugbrengen van de wachttijden voor sociaal-medische beoordelingen hebben bovendien financiële impact. Hieronder vallen onder meer de 60plus-maatregel en praktisch beoordelen.

Enkele afzonderlijke maatregelen

Arbeidsmigranten van buiten de EU, met uitzondering van kennismigranten, worden tewerkstellingsvergunningplichtig. De Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA) gaat, ook op deze groep, extra handhaven.

De inschatting van UWV en SZW is dat het hier gaat om het reeds bestaande beleid.

De kwalificatie-eisen van de kennismigrantenregeling worden aangescherpt en verhoogd.

Er zijn nu geen eisen ten aanzien van kwalificatie alleen een inkomenscriterium. IND kan nu UWV verzoeken of beloning marktconform is. Dit voorstel kan impact hebben op samenwerking IND/UWV en dus ook voor UWV. Ook hiervoor geldt dat het van belang is welke sectoren dat prioriteit krijgen, dat vergt een politieke keuze van het Kabinet.

Er komt een wetenschappelijke standaard voor het gebruik van modellen en algoritmes. Beide moeten openbaar en navolgbaar zijn. De bijsluiter maakt duidelijk waarvoor ze wel en waarvoor ze niet bedoeld zijn en gebruikt kunnen worden. Gebruik van AI (artificiële intelligentie) door de overheid biedt voordelen maar wordt ook aan voorwaarden gebonden zodat veiligheid, privacy en rechtsbescherming geborgd zijn. De

overheid, waarbij de kennis van digitalisering moet worden versterkt, en de maatschappij worden weerbaar gemaakt tegen desinformatie en 'deepfakes'.

Het eerste punt spoort in grote lijnen met wat in de AI Act staat en met het beleid van BZK, namelijk dat algoritmes openbaar (transparant) moeten zijn en de uitkomsten begrijpelijk. En ook met ons eigen Kompas Data-Ethiek. UWV publiceert de belangrijkste algoritmes al in het eigen en het Rijksalgoritmeregister en in ons Kompas Data-Ethiek hebben we uitlegbaarheid en transparantie als waarden opgenomen.

De term "wetenschappelijke standaard" is nieuw. Het is gebruikelijk om grondrechten-checks te doen waar je bijvoorbeeld kijkt naar indirecte discriminatie. Een wetenschappelijke standaard zal hetzelfde doel hebben.

Compensatie transitievergoeding beperken tot kleine werkgevers (per 1-7-26). De compensatie voor werkgevers bij ontslag wegens langdurige arbeidsongeschiktheid (na afloop van de twee jaar loondoorbetalingsplicht) wordt beperkt tot kleine werkgevers (minder dan 25 werknemers). Werkgevers met 25 of meer werknemers worden niet meer gecompenseerd.

Ervaring leert dat met name grote(re) werkgevers (meer dan 25 werknemers) een beroep doen op de compensatieregeling transitievergoeding: deze werkgevers hebben meer expertise in huis, waardoor eenvoudiger een beroep gedaan kan worden op deze regeling: dit in tegenstelling tot kleine werkgevers die minder goed geëquipeerd zijn. Het afschaffen van de compensatieregeling transitievergoeding zal dus aanzienlijk van invloed zijn (afname) op het aantal aanvragen dat UWV ontvangt. Heeft daarmee gevolgen voor uitvoering en levert een bezuiniging op.

De AWF-premie voor zowel vaste als flexibele contracten wordt per 2026 met 0,1%-punt verhoogd. Dit levert 245 miljoen euro aan extra inkomsten op.

UWV kan uitvoeren.

Bijlage 4: Hoofdstuk 1 Bestaanszekerheid en koopkracht (VNG)

Bestaanszekerheid

Wat wil het nieuwe kabinet?

Het kabinet wil maatregelen nemen op de korte termijn omdat mensen onzeker zijn over hun dagelijks bestaan en hun levensonderhoud, maar ook over de kosten van basisbehoeften (voedsel, wonen, energie) en de zekerheid daarvan op de middellange termijn. Het gaat over de hoogte van het inkomen maar ook over de beschikbaarheid van wonen, zorg en onderwijs. Met name maatregelen die gericht zijn op werkzekerheid. Zonder verdere uitwerking wordt gesproken over het belang van meedoen op de arbeidsmarkt. De volgende maatregelen worden genoemd in het akkoord:

- Meer loon naar werken door een lastenverlichting op arbeid en verlaging van de marginale druk voor burgers, bijvoorbeeld via het introduceren van een extra schijf in de Inkomstenbelasting.
- Een knelpuntenaanpak voor specifieke groepen onder het bestaansminimum, onder wie werkende armen.
- Meer dan halveren van het eigen risico in de zorg tot het niveau van 165 euro in 2027.
- Zekerheid op de arbeidsmarkt wordt gestimuleerd, bijvoorbeeld voor echte zelfstandigen (zzp'ers) in het zelfstandigenbeleid en door regulering van de uitzendsector. Daarnaast streeft het kabinet naar meer vaste contracten voor werknemers. Daartoe wordt de wetsbehandeling van de Wet verduidelijking beoordeling arbeidsrelaties en rechtsvermoeden (VBAR) en de Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten (WTTA) voortgezet.
- De verbetering van (gemeentelijke) schuldhulpverlening wordt doorgezet, met focus op aanpak van de problematiek bij de bron.
- Er komt een recht op vergissen. Een enkele fout kan niet langer een burger diep in de problemen duwen.
- Aanmanings- en incassokosten van de overheid gaan fors omlaag.
- De bereikbaarheid van overheidsorganisaties voor burgers moet omhoog.
- De stelselherziening kinderopvang (bijna gratis voor werkende ouders en overheveling naar instellingen) wordt doorgezet.
- Stapsgewijs wordt gewerkt aan verbeteringen in de sociale zekerheid, fiscale regelingen en de toeslagen, zodat werken meer loont. Wetgeving wordt voorbereid voor een hervorming van het toeslagen- en belastingstelsel.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten hebben, samen met publieke dienstverleners en ketenpartners, de afgelopen periode gepleit voor een **Deltaplan** bestaanszekerheid waarin fundamentele veranderingen in het stelsel van bestaanszekerheid worden gemaakt voor de komende tien jaar zodat gemeenten hun eigen lokale agenda bestaanszekerheid kunnen waarmaken. De **verklaring van de Top Bestaanszeker Nederland** is hiervoor het uitgangspunt. Het is positief dat in het hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat grote opgaven zoals bestaanszekerheid (wonen en energietransitie) in gezamenlijkheid met gemeenten moet worden opgepakt. Dit biedt ons een goede basis om het gesprek voort te zetten over bestaanszekerheid en er gezamenlijk werk van te maken. We lezen met name maatregelen voor de korte termijn. We werken graag met het kabinet een langetermijnvisie uit met bouwstenen voor de korte, middellange en lange termijn die de inwoner en gemeenten toekomstperspectief bieden.

Stapsgewijs werken we graag mee aan verbeteringen in de sociale zekerheid, fiscale regelingen en de toeslagen. Het fundamenteel herzien van de Participatiewet is daar wat ons betreft een belangrijk onderdeel van. Net als het voortzetten van de ingeslagen koers rond bijvoorbeeld de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur en het arbeidsmarktbeleid.

In het hoofdlijnenakkoord zijn veel maatregelen opgenomen rondom 'werken moet lonen'. Omdat werk helaas niet voor iedereen de oplossing is, moeten gemeenten echter ook in staat worden gesteld om inwoners te kunnen begeleiden naar werk, een zinvolle dagbesteding of andere vormen

om te kunnen participeren in de samenleving. Bestaanszekerheid en kansengelijkheid gaan hand in hand. De kansen aan de onderkant van de arbeidsmarkt kunnen voor groepen inwoners alleen verzilverd worden als er structurele middelen blijven voor re-integratie en ondersteuning. Gemeenten hebben die duidelijkheid nodig om inwoners de begeleiding en ondersteuning te kunnen blijven geven. Het vorige – demissionaire – kabinet heeft een eerste stap gezet rond beschut werk en de transitie van de sociaal ontwikkelbedrijven. Het ontbreken van een grotere ambitie voor de sector en vooral ook de voortdurende onduidelijkheid over financiering van CAO Aan de Slag zullen stevig onderwerp van gesprek zijn.

In het akkoord staan diverse koopkrachtmaatregelen en een knelpuntenaanpak voor specifieke groepen, waaronder werkende armen en gezinnen met kinderen die leven in armoede. We missen echter de uitvoering van het advies van de Commissie Sociaal Minimum. Er wordt geen werk gemaakt van voldoende en voorspelbaar inkomen conform het advies incl. een periodieke herijking. Wij achten het van belang dat het totaalpakket rondom bestaanszekerheid goed in samenhang wordt beoordeeld en doorberekend. In hoeverre draagt het totaalpakket bij aan het borgen van bestaanszekerheid op de korte én lange termijn? We zien graag wat de effecten zijn voor de inwoner en de uitvoerbaarheid.

Gemeenten blijven zich inzetten op het terrein van schuldhulpverlening, zoals de basisdienstverlening. We gaan graag in gesprek over de verdere uitwerking van dit onderdeel, sociale incasso en de zienswijze van het kabinet op de aanpak van de problematiek bij de bron. Wat gemeenten betreft betekent dit ook dat we het gesprek vervolgen om de oorzaak van schulden aan te pakken, zoals de online gokindustrie en 'buy now pay later'.

Kinderopvang

Wat wil het nieuwe kabinet?

De stelselherziening kinderopvang die Rutte IV heeft ingezet doorzetten.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het doorzetten van de huidige plannen betekent ook dat de zorgen van de VNG over de verwachte nadelen, vooral voor de toegang van de kinderopvang en de kansengelijkheid, blijven. We werken samen met partners aan een sterke pedagogische basis om te zorgen voor een goede start en goede toekomst van iedere jeugdige. 'Kinderopvang toegankelijk voor alle kinderen' is hierbij een belangrijke bouwsteen. Het doorzetten van de huidige plannen voor de bijna gratis kinderopvang dreigen ervoor te zorgen dat juist ouders met een laag inkomen moeilijker gebruik kunnen maken van de opvang. Bijna gratis kinderopvang zorgt voor een stijgende vraag waardoor de prijzen gaan stijgen. Dit wordt versterkt door het personeelstekort dat er nu al is.

Zonder aanvullende maatregelen neemt daardoor de toegankelijkheid van de kinderopvang af en wordt de kansengelijkheid vergroot. In de VNG-Quickscan signaleren gemeenten deze problemen. Zij zien flinke risico's voor de toegankelijkheid en de kwaliteit van de kinderopvang en vrezen dat de voorstellen leiden tot een afname van de kansengelijkheid voor kinderen én ouders. De VNG pleit ervoor om de arbeidseis te laten vervallen zodat ook niet-werkende ouders van kinderopvang gebruik kunnen maken en alle ouders op de arbeidsmarkt en maatschappelijk kunnen participeren. Het maakt bovendien aparte regelingen overbodig zoals kinderopvang op basis van Sociaal Medische Indicatie (SMI).

Gemeenten als werkgever

Arbeidsmarkt(wetgeving)

Wat wil het nieuwe kabinet?

Zekerheid op de arbeidsmarkt stimuleren, bijvoorbeeld voor echte zelfstandigen (zzp'ers) in het zelfstandigenbeleid en door regulering van de uitzendsector. Daarnaast streeft het nieuwe kabinet naar meer vaste contracten voor werknemers. Daartoe wordt de wetsbehandeling van de Wet

verduidelijking beoordeling arbeidsrelaties en rechtsvermoeden (VBAR) en de Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten (WTTA) voortgezet.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het is positief nieuws dat de reeds lopende wetstrajecten omtrent het arbeidsmarktbeleid (m.n. stimuleren van duurzame arbeidsrelaties en het remmen van de flexibilisering) worden voortgezet.

Hervorming WW

Wat wil het nieuwe kabinet?

Het kabinet wil stapsgewijs werken aan verbeteringen in de sociale zekerheid, zodat werken loont. Een onderdeel daarvan is het hervormen van de WW.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Hoe deze hervorming zal worden vormgegeven is onderdeel van het hoofdlijnenakkoord en zal nader worden uitgewerkt. Gemeenten zullen mogelijk meer moeten gaan inzetten op herplaatsing van werknemers zodat ontslag en instroom in de WW kan worden voorkomen. Gemeenten kennen bovenop het wettelijke WW-uitkeringen nog aanvullingen in de cao en daarnaast van werk-naar-werk afspraken.

Compensatie transitievergoeding

Wat wil het nieuwe kabinet?

Werkgevers met 25 of meer werknemers hebben na 1 juli 2026 geen recht meer op de compensatie transitievergoeding bij langdurige arbeidsongeschiktheid.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Bij langdurig zieke werknemers is de werkgever verplicht 2 jaar loon door te betalen, en na afloop daarvan een transitievergoeding indien de werknemer wordt ontslagen. De werkgever kan via het UWV de betaalde transitievergoeding terugvorderen. Echter, deze mogelijkheid wordt per 1 juli 2026 afgeschaft, wat betekent dat werkgevers de volledige lasten zullen dragen voor de loondoorbetaling én de transitievergoeding bij een langdurig zieke werknemer. Dit leidt tot een stijging van de werkgeverslasten.

Politieke ambtsdragers

Wat wil het nieuwe kabinet?

Vanaf 1 januari 2026 is er voor één jaar een nullijn voor de loonontwikkeling van politieke ambtsdragers. Recent is een nieuwe CAO Rijk afgesloten voor de periode van 1 juli 2024 tot en met 31 december 2025. Onderdeel daarvan is een gemiddelde loonstijging van 9,7 procent. Deze CAO blijft in stand. Wel gaat vanaf 1 januari 2026 een nullijn gelden voor rijksambtenaren voor de periode van één jaar. Met deze nullijn wordt de loonontwikkeling van rijksambtenaren gematigd. Omdat de CAO Rijk

doorwerkt op de lonen van politieke ambtsdragers gaan zij mee in de nullijn.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor de politieke ambtsdragers van gemeenten betekent dit ook voor het jaar 2026 een nullijn.

Bijlage 5: Eerste analyse gevolgen Hoofdlijnenakkoord door SVB

Memo

Aan: SZW

Van: SVB

Datum: 22 mei 2024

Betreft: Eerste analyse gevolgen Hoofdlijnenakkoord

Doel

Informereren over de gevolgen van het bereikte hoofdlijnenakkoord HOOP, LEF EN TROTS - Hoofdlijnenakkoord 2024 – 2028 van PVV, VVD, NSC en BBB voor de SVB.

Analyse

De directie SRC heeft het hoofdlijnenakkoord geanalyseerd met input vanuit de organisatie op zowel bepalingen die de SVB direct raken als op wat meer algemene bepalingen. In het kort:

- Het Hoofdlijnenakkoord bevat geen maatregelen op regelingen die door de SVB worden uitgevoerd en de directe uitvoeringsconsequenties zijn hierdoor beperkt. De verhoging van de WKB kan een effect hebben op van de omvang doelgroep die samenloop heeft van Nederlandse en internationale gezinsbijslagen. Een verhoging van de WKB is uitvoerbaar en een dergelijke maatregel is eerder aan de orde geweest.
- De SVB ziet geen specifieke voornemens voor vereenvoudiging op het gebied van AOW leefvormen en integratie van de kindregelingen in het Hoofdlijnenakkoord. Het akkoord biedt wel aanknopingspunten voor stapsgewijze voorbereiding van wetgeving op hervorming van sociale zekerheid en toeslagen. Tevens zou aandacht voor de woningmarkt, naast meer bouwen, ook uit kunnen gaan naar het bevorderen van de bestaande voorraad door samenwonen niet te ontmoedigen.
- Een aantal thema's zijn nog niet helder. Bij het 'recht op vergissen' en het streven naar een wetenschappelijke standaard voor gebruik van modellen en algoritmen, is de praktische toepasbaarheid in de dienstverlening, van groot belang.

Sociale zekerheid

Zowel in het hoofdlijnenakkoord als in de budgettaire bijlage wordt weinig gerept over de sociale zekerheid en de volksverzekeringen. Het kindgebonden budget wordt verhoogd. Dit heeft altijd een bescheiden effect op onze uitvoering vanwege een eventuele verandering in de omvang van doelgroep voor de internationale samenloop van gezinsbijslagen.

Daarnaast wordt gesteld dat inkomensondersteunende regelingen van de landelijke en gemeentelijke overheid, zoals de toeslagen, te ingewikkeld zijn of tegen elkaar inwerken. Hier staan geen concrete voornemens of investeringen over in het akkoord.

Wel staat een envelop van 500 miljoen voor de komende jaren genoemd voor een zogenaamde 'groepen in de knel' in de vorm van een 'lastenmaatregel'. Het is onbekend waarom er zo wordt gehecht aan een lastenmaatregel.

Verder wordt op verschillende plekken genoemd dat werken moet lonen. Dit is ook van belang in uitkeringen, waarbij inkomsten uit werk verrekend worden. Voor de groep met zowel een uitkering als een

baan, is geen expliciete aandacht en dit biedt mogelijk nog aanknopingspunten. In geval van de SVB gaat het om de Anw.

In het hoofdstuk over migratie, wordt de ambitie afgesproken om de arbeidsmigratie te beperken. Dit kan consequenties hebben voor bijvoorbeeld het afgeven van A1 verklaringen, verzekeringsvaststellingen of werk dat voortkomt uit internationale dienstverlening. Ook het voornemen om uitzendbureaus meer te reguleren op het gebied van arbeidsmigranten, biedt mogelijk kansen voor vereenvoudiging voor de uitvoering van de verzekeringsvaststelling ten behoeve van de sociale zekerheid.

Toeslagen

Het hoofdlijnenakkoord spreekt over het hervormen van het toeslagenstelsel.

- "Stapsgewijs wordt gewerkt aan verbeteringen in de sociale zekerheid, fiscale regelingen en de toeslagen, zodat werken meer loont. Wetgeving wordt voorbereid voor een hervorming van het toeslagen- en belastingstelsel." De stapsgewijze benadering en het uitspreken dat er wetgeving voorbereid kan worden voor hervorming, kan een mooie realistische ambitie voor vereenvoudiging tot gevolg hebben. Dit moet in het gezamenlijke gesprek met politiek, beleid en uitvoering blijken.
- Om armoede terug te dringen wordt het kindgebonden budget verhoogd. Hiervoor wordt vanaf 2025 structureel 300 miljoen euro beschikbaar gesteld.
- De stelselherziening kinderopvang van het huidige demissionaire kabinet (bijna gratis en inkomensonafhankelijk voor werkende ouders en overheveling naar instellingen) wordt doorgezet. Het basispad blijft overeind.

Zorg

Over zorg worden een aantal algemeenheden aangestipt die niet specifiek over de door de SVB uitgevoerde regelingen gaan, maar daar wel verband mee kunnen houden:

- De zorg wordt zo georganiseerd dat die in de keten op de best mogelijke plek plaatsvindt. Tijdige afstemming tussen zorgwetten in de uitvoering levert hieraan een bijdrage.

- Fraude in de zorg wordt aangepakt. Dit is in lijn met de inzet van de SVB om grondslagen te verwerven om mogelijke signalen van misbruik en oneigenlijk gebruik van het pgb te delen met verstrekkers.

Functioneren overheid en publieke dienstverlening

In het kader van een betrouwbare overheid en goed bestuur doen de partijen een aantal voorstellen die raken aan het functioneren van de overheid in den brede, en publieke dienstverleners in het bijzonder. Die betreft de relatie tussen burger en overheid, de positie van publieke dienstverleners en digitalisering.

Relatie burger-overheid

Er wordt geconcludeerd dat het vertrouwen van burgers in de overheid ernstig is geschaad en dat herstel daarvan urgent is. De overheid moet uitgaan van vertrouwen jegens burgers én gebruik blijven maken van 'de hardwerkende, deskundige professionals met hart voor de publieke zaak in al onze overheidsorganisaties.' Een drietal zaken hieromtrent zijn voor de SVB relevant:

- In het akkoord wordt een 'recht op vergissen' voorgesteld. Een enkele fout mag een burger niet in de problemen duwen. Ook moeten de incasso- en aanmaningskosten van de overheid fors omlaag. De wijze waarop het recht op vergissen wordt ingevuld, is essentieel. De bedoeling van deze beweging is helder, de uitvoerbaarheid van dit recht voor publieke dienstverleners moet tegelijkertijd geborgd worden zodat dit ook waar gemaakt kan worden.
-
- De bereikbaarheid van overheidsorganisaties moet omhoog. Het akkoord zegt hierover: 'door daadwerkelijke verruiming van de mogelijkheden, tijden en locaties voor contacten in persoon, meer tijdig en adequaat telefonisch contact en grotere beschikbaarheid van hulp bij digitaal contact. Bestaande niet-digitale communicatie door de overheid met burgers wordt gehandhaafd.' Dit is op het eerste gezicht in lijn met de omni-channel inzet van de SVB met betrekking tot klantcommunicatie, waarbij de opening van fysieke en virtuele loketten ook de aandacht krijgt. Vergt deze ambitie echter veel ruimere openingstijden, dan zijn mogelijk extra investeringen aan de orde.
- In het akkoord wordt erkend dat er nog steeds hardheden in beleid, wetgeving en uitvoering zijn die burgers te hard raken. Hiertoe worden de Nationale Ombudsman, Raad van State, Raad voor de Rechtspraak en de beide Kamer opgeroepen om jaarlijks, of zo vaak als nodig, een lijst van hardheden aan te leveren bij BZK. De minister BZK wordt coördinerend bewindspersoon om met andere departementen deze hardheden aan te pakken en daarover publiekelijk te rapporteren.

Positie publieke dienstverleners

Het akkoord spreekt positief over het werk wat door overheidsorganisaties wordt verricht en heeft hierbij oog voor de positie van de publieke dienstverlening. Veelvuldig wordt ook kennis van de praktijk als waardevol genoemd. Twee zaken vallen op:

- Medeoverheden en uitvoeringsinstanties moeten 'van meet af aan' betrokken zijn bij de ontwikkeling van beleid wetgeving.
- Uitvoerende organisaties worden uitgezonderd van de terugdringing van de inzet van consultants en ambtenaren. Deze terugdringen van 22% is strikt bedoeld voor (kern-)departementen. Deze taakstelling is bedoeld om bij te dragen aan het verminderen van regels en administratieve lasten voor de samenleving en de uitvoering. Voorkomen moet worden dat deze forse inkrimping effect heeft op de samenwerking op bijvoorbeeld vereenvoudiging.

Digitalisering

Op het gebied van digitalisering en transparantie in relatie tot de overheid zijn een aantal punten relevant:

- Over het gebruik van AI door de overheid zegt het akkoord dat dit voordelen biedt maar dat dit ook aan voorwaarden wordt gebonden zodat veiligheid, privacy en rechtsbescherming geborgd zijn. Verder wordt genoemd dat de overheid, waarbij de kennis van digitalisering moet worden versterkt, en de maatschappij weerbaar worden gemaakt tegen desinformatie en 'deepfakes'.
- Er komt een wetenschappelijke standaard voor het gebruik van modellen en algoritmes. Beide moeten openbaar en navolgbaar zijn. De bijsluiter maakt duidelijk waarvoor ze wel en waarvoor ze niet bedoeld zijn en gebruikt kunnen worden. Het is zaak dat deze wetenschappelijke standaard ook op toepasbaarheid in de (huidige) uitvoering getoetst wordt.
- De Wet open overheid, de uitvoering hiervan en de hiermee gemoeide kosten, worden geëvalueerd. Onbekend is wat hiermee exact wordt bedoeld.
- De overheidsarchieven worden op orde gebracht. Daartoe wordt de Archiefwet gemoderniseerd.

Appreciatie VWS **Hoofdlijnenakkoord 2024 – 2028 van PVV, VVD, NSC en BBB**

De appreciatie bestaat uit een financiële analyse en beleidsmatige analyse:

- I. de financiële effecten van het hoofdlijnenakkoord op de zorg, en
  - II. eerst duiding van beleidsmatige aandachtspunten van het hoofdlijnenakkoord
  - III. beleidsvoornemens onder andere begrotingen die de zorg (indirect) raken
-
- I. Financiële beeld

O. De begrotingsregels

Het hoofdlijnenakkoord stuurt op een EMU-saldo van -2,8%. De begrotingsregels zoals geadviseerd in het 17^e advies van de studiegroep begrotingsruimte worden grotendeels overgenomen.

Een belangrijke uitzondering is de ‘nieuwe’ Zvw-meevallerformule, die juist aangescherpt is (in plaats van afgeschaft zoals in het advies studiegroep begrotingsruimte). Dit is een verrassing. Het aantredende kabinet neemt zich voor dat meevallers in de Zvw gebruikt worden voor lastenverlichting via de premies (dat geldt dan ook voor huidige Zvw- meevallers c.q. onderschrijdingen). De verwachting (en inzet van VWS) is dat dit geldt voor per saldo Zvw-meevallers. In dat geval kunnen mee- en tegenvallers binnen de Zvw wel gesaldeerd worden met elkaar. Het akkoord biedt hier geen volledige helderheid over. Het is niet duidelijk of de opbrengst van nadere maatregelen in de Zvw ook gebruikt wordt voor lastenverlichting. Door de meevallerformule heeft VWS minder mogelijkheden om tegenvallers VWS-breed op te vangen, bijvoorbeeld in de Wlz. De verwachting is dat de nieuwe begrotingsregels bij de eerste startbrief van het HLA door Financiën meegestuurd gaan worden. In de startbrief dient dan ook de Zvw-meevallerformule nader gespecificeerd te worden. VWS acht hierbij twee onderdelen van belang en zullen hier Financiën over informeren:

1. Onder Zvw-meevallers wordt verstaan: per saldo Zvw-meevallers, dat wil zeggen het saldo van mee- en tegenvallers in de Zvw-sectoren. Hiermee kunnen tegenvallers op Zvw-sectoren opgevangen kunnen worden binnen de Zvw.
2. De Zvw-meevallerformule heeft specifiek betrekking op autonome ontwikkelingen (daarom: ‘meevaller’). Dat houdt in dat de regel niet strekt tot ombuigingen op de Zvw, of anderszins tot maatregelen die een budgettaire impact hebben op de Zvw.

Aanvullende middelen (zoals voor de investering op de ouderenzorg) worden wederom op de Aanvullende Post bij Financiën geplaatst en moeten met een bestedingsplan worden vrijgegeven. Ombuigingen worden wel ingeboekt op de departementale begroting. Verder geldt dat indien maatregelen uit het coalitieakkoord minder opleveren dan beoogd, vervangende dekking door Financiën zal worden gevonden uit het niet indexeren van de uitgaven voor loon- en prijsstijgingen. Loon- en prijsindexatie wordt over alle uitgaven berekend en uitgekeerd. Voor de premiegefinancierde uitgaven is het niet mogelijk te korten op loonbijstelling (vanwege het OVA-akkoord) en de prijsbijstelling (vanwege de eis van redelijkerwijs dekkende tarieven). Bij dreigende overschrijding van de 3% EMU saldo-norm (op basis van CEP van het CPB) in het daaropvolgende jaar zullen er additionele maatregelen genomen worden. Dan wordt ten eerste naar uitgavenvermindering worden gekeken.

1. De budgettaire effecten op de zorg in vogelvlucht

Totale groei premiegefinancierde uitgaven

De maatregelen op het gebied van zorg uit het hoofdlijnenakkoord leiden in 2028 tot een grotere groei dan voorzien was in het huidige basispad van de zorguitgaven. Hieronder worden de getallen gebruikt uit de budgettaire bijlage van het hoofdlijnenakkoord. Doorgaans wordt bij verwerking van het hoofdlijnenakkoord in de begrotingen van de financiële bijlage van het hoofdlijnenakkoord uitgegaan. Het CPB heeft in haar doorrekening berekend wat de budgettaire impact is van de maatregelen uit het hoofdlijnenakkoord. Niet alle maatregelen zijn volledig overgenomen door het CPB, omdat zij niet alle maatregelen haalbaar achten.

Het hoofdlijnenakkoord leidt tot een groei van de **netto** premiegerelateerde zorguitgaven (Wlz en Zvw) van ongeveer €4,4 miljard in 2028. Een stijging van ongeveer € 3,9 miljard bij Zvw en een stijging van ongeveer € 0,5 miljard bij Wlz. De netto-zorguitgaven zijn de uitgaven van

verzekeraars en zorgkantoren minus de opbrengst van eigen risico en eigen bijdragen. Het betreft daarmee de uitgaven die gedekt moeten worden uit door de overheid verplicht opgelegde belastingen en premies.

Zvw

De stijging van de uitgaven in de Zvw wordt vooral veroorzaakt door de verlaging van het verplichte eigen risico. De verlaging van het eigen risico zorgt ervoor dat de netto-collectieve zorguitgaven stijgen door twee effecten. Het eerste effect ontstaat doordat door het verlagen van eigen risico er minder private eigen risico-opbrengsten zijn om de zorguitgaven te betalen; deze uitgaven worden nu collectief gefinancierd ('financieringseffect').

Het tweede effect is dat door het verlagen van het eigen risico, burgers naar verwachting minder geremd worden om zorg af te nemen. Anders gezegd, omdat je eigen betaling bij afname van zorg kleiner is (lager eigen risico), zal er meer zorgvraag zijn (verminderen van 'remgeld' effect). Deze beide effecten samen zorgen voor een stijging van de netto-zorguitgaven in het hoofdlijnenakkoord van € 4,7 miljard in 2028.

Het hoofdlijnenakkoord neemt ook maatregelen om de groei van de zorguitgaven in de Zvw af te remmen. Dit zijn het voortzetten van het IZA in 2027 en 2028, het versnellen van digitale zorg in de wijkverpleging en het verplicht stellen van indicatiestelling bij ongecontracteerde wijkverpleging. Deze maatregelen vormen een taakstelling van in totaal € 760 miljoen in het in 2028. Deze taakstelling is veel kleiner dan de groei van de zorguitgaven die ontstaan als gevolg van het verlagen van het eigen risico ('remgeld' effect). Dat geldt ook als rekening wordt gehouden met de oploop in taakstellingen na 2026 die al was verwerkt in het vorige regeerakkoord.

Wlz

In de Wlz wordt geïnvesteerd in betere ouderenzorg (€ 600 miljoen) en wordt de digitalisering in de verpleeg- en gehandicaptenzorg versneld. In 2028 moet dit een besparing van € 110 miljoen opleveren. Tezamen levert ongeveer € 0,5 miljard groei in 2028 op volgens de financiële bijlage van het hoofdlijnenakkoord.

2. Welke maatregelen zijn opgenomen en wat zijn de budgettaire consequenties?

Zie tabel in bijlage. De in het RA opgenomen cijfermatige reeksen zijn conform de technische assistentie die aan Financiën is verleend bij formatievragen. De reeks voor de lastenverlichting als gevolg van de maatregelen in de Zvw is per abuis verkeerd in de budgettaire tabel terecht gekomen. Dit zal door Financiën hersteld worden.

Een aantal zaken vallen op als het hoofdlijnenakkoord en de budgettaire bijlage naast elkaar gelegd worden.

- Preventie komt volgens de tekst centraal te staan, inclusief sport en bewegen, om de gezondheid te verbeteren, gezondheidsverschillen te verkleinen en de zorgvraag te beheersen. De beschikbare middelen op de begroting voor preventie waren echter incidenteel en lopen af na 2025. Daarbovenop lijkt het erop dat de intensiveringen uit het CA Rutte IV voor publieke gezondheid worden teruggedraaid. Het centraal zetten van preventie gaat dus ook gepaard met een bezuiniging.
- Het hoofdlijnenakkoord spreekt ook over een nieuwe, samenhangende aanpak van het beleid inzake vaccinaties, in het bijzonder voor de bescherming van kinderen. Er zijn geen budgettaire middelen gereserveerd hiervoor. Dit betekent dat niet voorzien is in structurele financiering voor covid-vaccinaties.
- Er moet een versterking plaatsvinden van de eerstelijnszorg (waaronder huisarts, wijkverpleging en mantelzorgers), ook door verbetering van de samenwerking. Hiervoor zijn geen additionele middelen beschikbaar gesteld. Wel wordt een nieuw hoofdlijnenakkoord na het IZA afgesloten met dezelfde groeipercentages als het laatste jaar van het IZA. De huisartsen en wijkverpleging zijn onderdeel van het IZA.
- Er zijn geen middelen beschikbaar gesteld voor het voornemen om streekziekenhuizen te behouden of voor een elektronisch patiëntendossier.
- Voor het versterken van de aanpak van zorgfraude zijn geen middelen gereserveerd.
- Om te zorgen dat de politie ruimte heeft voor prioriteiten en kerntaken, worden werkzaamheden, onder meer met betrekking tot personen met verward gedrag overgeheveld naar andere organisaties. Hiervoor zijn geen middelen beschikbaar gesteld.

Toelichting

Zvw

6a. *Verlaging ER per 1 januari 2027 naar € 165.* Met ingang van 1 januari 2027 wordt het eigen risico meer dan gehalveerd naar € 165. Verder wordt het eigen risico getrancheerd op maximaal € 50 per behandeling. Dit betekent dat mensen per behandeling niet meer dan € 50 kwijt zijn van hun eigen risico. Deze maatregel valt uiteen in een financieringseffect (afgerond € 2 mrd.) en een remgeldeffect (kleine 3 € mrd). Remgeldeffect betekent dat verlagen van eigen risico leidt tot meer zorgvraag en dus stijgende curatieve zorguitgaven. Het financieringseffect zijn de lagere opbrengsten eigen risico. Het CPB heeft bij haar doorrekening van het HLA € 0,5 mrd lagere opbrengsten voor deze maatregel berekend. Dit wordt uitgebreider toegelicht onder het kopje 'curatieve zorg'.

6b. *Huidig ER bevroren in 2025 en 2026.* Het huidige eigen risico in de Zorgverzekeringswet blijft in de jaren 2025 en 2026 bevroren op € 385. Het eigen risico wordt in deze periode getrancheerd op € 150 (conform huidig beleidsvoorstel dat nog controversieel is verklaard door de Kamer). Dit leidt tot ongeveer € 0,1 mld. lagere opbrengst van het eigen risico en ruim € 0,1 mld. hogere zorguitgaven (remgeldeffect).

6c. *Gevolg afschaffen ER op nominale premie, IAB en zorgtoeslag.* Vanwege de lastendekkende financiering van de Zvw stijgt de nominale premie, inkomensafhankelijke bijdrage (IAB) en de zorgtoeslag automatisch mee. Om het gewenste koopkrachteffect te bewerkstelligen, staat hier tegenover compenserende lastenverlichting voor burgers via de inkomstenbelasting en voor bedrijven via de AOF-premie. In het akkoord wordt de lastenverzwaring voor burgers en bedrijven die resulteert uit bevroren en verlagen van het eigen risico gecompenseerd via lagere belastingen. Dit levert een koopkrachtvoordeel op, omdat ook de omzetting van eigen risico in nominale premie (voor veel burgers met zorgkosten rond de 200 euro ongeveer koopkrachtneutraal) wordt gecompenseerd via lagere belastingen.

28. *Terugdraaien verhoging wettelijk minimumloon.* De Eerste Kamer heeft het wetsvoorstel voor de minimumloonsverhoging van 1,2% per 1 juli 2024 weggestemd. Dit neemt het hoofdlijnenakkoord over. Echter de minimum loonverhoging leverde extra opbrengsten in de Eigen bijdrage Wlz op. Deze was gebruikt als dekking bij de 1e suppletoire van VWS. Deze dekking zal nu elders moeten worden gezocht en levert daarmee een tegenvaller op van ongeveer € 15 miljoen in 2026, oplopend naar ongeveer € 34 miljoen in 2029.

45. *Voortbouwen HLA curatieve zorg (volumegroei gelijk aan laatste jaar IZA).* De intentie is een hoofdlijnenakkoord af te sluiten voor de curatieve zorg. Als stok achter de deur kan het macrobeheersingsinstrument worden ingezet. Aan de hand van de MTR wordt een hoofdlijnenakkoord voor de jaren tot en met 2028 voorbereid. Dit hoofdlijnenakkoord moet structureel € 590 miljoen opleveren waarbij uitgegaan is van een gelijke volumegroei aan het laatste jaar van het huidige IZA. Door andere maatregelen (zoals het verlagen van het eigen risico) zijn de groeipercentages na 2027 anders dan het laatste jaar van IZA. Inzet is groei 2027-2028 conform groeipercentages 2026. De opbrengst (€ 250 miljoen in 2027 en 590 mln. vanaf 2028) komt overeen met VWS-berekeningen, die aan de informateur zijn doorgegeven door Financiën. Deze maatregel interfereert met maatregelen 46 en 47. Door de maatregelen 46 en 47 komt de groei bij de Wijkverpleging lager uit dan de groei uit het IZA in 2026. De taakstelling komt bovenop CA-maatregelen die een oploop kennen na het IZA (t/m 2026) en waarover overeenstemming met veldpartijen randvoorwaardelijk is als ze via verlenging IZA moeten worden gerealiseerd.

46. *Onafhankelijke indicatiestelling ongecontracteerde wijkverpleging.* In de ongecontracteerde wijkverpleging wordt onafhankelijke indicatiestelling geïntroduceerd. Deze maatregel heeft een effect op de groei van de wijkverpleging, waardoor deze lager uitkomt dan de groei uit het IZA in 2026. Deze maatregel interfereert met maatregel 45. Door de maatregelen 46 en 47 komt de groei bij de Wijkverpleging lager uit dan de groei uit het IZA in 2026. De veronderstelde opbrengst van deze maatregel is afgestemd met VWS.

47. *Versnelling opschaling digitale zorg in de wijkverpleging.* Deze maatregel richt zich op de implementatie en opschaling van bestaande digitale zorgtoepassingen **in de wijkverpleging**. Door dit te versnellen en te verbreden naar andere doelgroepen en de werkprocessen hierop aan te passen **stijgt** de arbeidsproductiviteit. Deze maatregel heeft een effect op de groei van de wijkverpleging, waardoor deze lager uitkomt dan de groei uit het IZA in 2026. Bedrag is conform de door Financiën opgestelde ombuigingslijst en eerder afgestemd in de TWMZ. Deze maatregel interfereert met maatregel 45. Door de maatregelen 46 en 47 komt de groei bij de Wijkverpleging lager uit dan de groei uit het IZA in 2026.

x. *Doorlichting cure en care op bewezen niet-effectiviteit en noodzakelijkheid*

In de hoofdtekst van Hoofdlijnenakkoord staat het volgende "Doorlichting cure en care op bewezen niet-effectiviteit, noodzakelijkheid en voorkomen van onnodige zorgvraag, en overbehandeling en aanbieders die misbruik maken van het stelsel". In de financiële bijlage staat hier geen bedrag voor opgenomen. Deze maatregel overlapt met de maatregel Passende zorg uit het Coalitieakkoord Rutte IV, waarvoor een besparing oplopend tot € 1,2 miljard voor Zvw in 2037 al op het Uitgavenplafond Zorg is verwerkt. Daarom lijkt het correct dat hiervoor geen aanvullende reeks is opgenomen en mogelijk wordt gerefereerd om passende zorg als thema van belang te achten en daarmee het voortzetten van deze maatregel.

Wlz

7. *Investeren in betere ouderenzorg.* Voor betere ouderenzorg is een structurele envelop beschikbaar van € 600 miljoen per 2027.

48. *Versnellen opschaling digitale zorg in verpleeg- en gehandicaptenzorg.* Deze maatregel richt zich op de implementatie en opschaling van bestaande digitale zorgtoepassingen in de verpleegzorg en de gehandicaptenzorg in de Wlz. Door dit te versnellen en te verbreden naar andere doelgroepen en de werkprocessen hierop aan te passen wordt beoogd dat de arbeidsproductiviteit stijgt.

x. *Doorlichting cure en care op bewezen niet-effectiviteit en noodzakelijkheid.* In de hoofdtekst van Hoofdlijnenakkoord staat het volgende "Doorlichting cure en care op bewezen niet-effectiviteit, noodzakelijkheid en voorkomen van onnodige zorgvraag, en overbehandeling en aanbieders die misbruik maken van het stelsel". In de financiële bijlage staat hier geen bedrag voor opgenomen.

Gemeentefonds

62. *Jeugd.* In het basispad van het CPB is de besparing op de jeugdzorg niet overgenomen. Met dit hoofdlijnenakkoord vervalt deze besparing van € 511 miljoen ook in de rijksbegroting. Dit betekent tevens dat de beoogde invulling via het wetsvoorstel voor een eigen bijdrage niet langer benodigd is. Wel dient de Hervormingsagenda Jeugd nog doorgevoerd te worden, met bijbehorende maatregelen en besparingen.

Begroting

25. *Terugdraaien intensivering zorgarbeidsmarktbeleid.* Vanaf 2022 is er € 130 miljoen beschikbaar aan extra middelen voor het programma Toekomstbestendige Arbeidsmarkt Zorg en Welzijn (TAZ). **Deze maatregel draait de intensivering terug per 2026. Dit geeft spanning met afspraken over intensivering arbeidsmarktbeleid in IZA (t/m 2026).** Een deel van de € 130 miljoen is reeds verplicht tot en met 2026, via de stimuleringsregeling Technologie in de Ondersteuning en zorg (STOZ).

29. *Overheveling specifieke uitkeringen naar GF en PF met 10% budgetkorting.* Alle Specifieke Uitkeringen (SPUKs) worden overgeheveld naar het Gemeentefonds¹. De totale korting levert voor de Rijksbegroting € 638 miljoen op. VWS heeft voor ruim € 930 miljoen aan SPUKs in de begroting opgenomen. Dit betreft o.a. uitgaven aan GALA, sport en het IZA. Deze maatregel kan tevens raken aan de besluitvorming over de toekomst financiering jeugdzorg en Wmo.

---

¹ Met uitzondering van de gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet. Ook uitgezonderd zijn de uitgaven onder de specifieke uitkering voor de opvang van Oekraïense ontheemden.

31. ***Verlagen intensivering publieke gezondheid.*** De intensivering in publieke gezondheid wordt oplopend structureel verlaagd met € 300 miljoen. De verlaging wordt nader ingevuld in de Ontwerpbegroting 2025. In het hoofdlijnenakkoord is niet gespecificeerd op welke terreinen van de publieke gezondheid dit betrekking heeft. Strikt genomen heeft deze maatregel betrekking op de intensiveringen die door Rutte IV zijn ingevoerd. Door Rutte IV is structureel geïntensiveerd op pandemische paraatheid (€ 300 miljoen), suïcidepreventie (€ 2 miljoen), kansrijke start (€ 23 miljoen) en prenatale screening (€ 38 miljoen). Het totale budget voor pandemische paraatheid dat voortkwam uit Rutte IV is € 300 miljoen, dat binnen VWS een verdere toedeling heeft gekregen. Er is € 161 miljoen toebedeeld aan DGV, en het resterende bedrag (€ 139 miljoen) is verdeeld door DGCZ en DGLZ.

Rijksbrede maatregelen met effect op VWS

26. ***Terugdraaien groei apparaat rijksoverheid.*** Voor de taakstelling op apparaat is het doel binnen enkele jaren de apparaatsuitgaven structureel met 22% te verkleinen (de groei sinds 2018), onder andere door de uitgaven aan externe inhuur te verlagen tot de Roemernorm en de werkzaamheden aan communicatie te verlagen naar het niveau van 2018.

28. ***Terugdraaien verhoging wettelijk minimumloon.*** Het terugdraaien van deze maatregel heeft een effect op de eigen bijdrage in de Wlz. Als gevolg van de voorgenomen stijging is bij de voorjaarsnota een meevaller verwerkt. Deze maatregel zal tot een tegenvaller voor VWS leiden van circa € 15 miljoen in 2026, oplopend naar € 34 miljoen in 2029.

36. ***Inzet op lagere EU-afdrachten i.c.m. noodremafpraak korting op alle begrotingen.*** Deze maatregel beoogt vanaf 2028 € 1,6 miljard minder aan EU afdrachten te betalen. Indien dit niet gehaald wordt kan een korting op alle begrotingen worden doorgevoerd. Dit zal dan ook een effect hebben voor VWS. Er is niet opgenomen hoe deze korting verdeeld zou worden over de begrotingen.

38. ***Nullijn rijksambtenaren voor 1 jaar.*** De CAO blijft behouden. Wel gaat vanaf 1 januari 2026 een nullijn gelden voor rijksambtenaren voor de periode van één jaar.

40. ***Generieke taakstelling subsidies rijksbreed.*** Op begrotingen staan een groot aantal subsidiebudgetten terwijl de effectiviteit en doelmatigheid van de middelen vaak niet of onvoldoende zijn bewezen. Een genoemd voorbeeld is gezonde leefstijl. Daarom worden de budgetten voor subsidies op de begrotingen structureel verlaagd met € 1 miljard. Deze taakstelling wordt verdeeld naar rato van de subsidiegrondslag op de begrotingen waarbij de grondslag eerst wordt verlaagd met de specifieke budgetkortingen in dit hoofdlijnenakkoord. Bovendien kan de beëindiging van drie- of meerjarige subsidies alleen plaatsvinden met inachtneming van een redelijke termijn. Er is nog geen tabel beschikbaar waarin het budgettaire beslag voor VWS kenbaar is. In totaal wordt op de Rijksbegroting wordt € 15 miljard aan subsidies verstrekt. In het hoofdlijnenakkoord is in elk geval circa € 1,5 miljard aan specifieke kortingen op subsidies verwerkt. VWS verstrekt voor circa € 2 miljard aan subsidies jaarlijks. Hiermee kan de grove berekening worden gemaakt dat VWS voor enkele honderden miljoenen gekort zal worden op subsidies. FEZ zal hier een proces voor vormgeven.

53. ***Afschaffen verlaagd btw-tarief logies.*** Dit heeft een effect op de Ronald McDonald huizen en de daklozenopvang. Zij worden hiervoor gecompenseerd met een subsidie via de begroting van VWS. Het huidige subsidiebudget op de VWS-begroting wordt hiervoor herschikt. De budgettaire omvang is nog niet bekend.

68. ***Nationaal groeifonds uitfaseren.*** De afspraken van de rondes 1 tot en met 3 worden nagekomen. De rondes 4 en 5 komen te vervallen. Indien VWS voorstellen in voorbereiding had voor deze aankomende rondes, zal hiervoor geen ruimte meer zijn.

3. Wat is het totale financiële beeld, inclusief openstaande taakstellingen uit het vorige coalitieakkoord? Zijn er budgettaire interferenties met eerder genomen maatregelen?

Zvw

- Naast de taakstellingen vanuit het nieuwe kabinet (€ 885 miljoen struc) moeten ook nog een aantal open taakstellingen van Rutte IV ingevuld worden (gegevensuitwisseling, vormgeving ER en 1,5-lijnszorg, samen € 590 miljoen struc). Die moeten voornamelijk in IZA sectoren tot besparingen leiden. Ook hebben een aantal maatregelen waar wel grotendeels plannen voor zijn (JZOJP, Passende Zorg, Valpreventie, samen € 228 miljoen in 2028) nog verwerkt worden op de sectoren. Deze drie soorten taakstellingen tellen op tot € 1,7 miljard.
- De maatregelen van kabinet Rutte IV tellen in totaal op tot € 2,4 miljard in 2028 en € 3,4 miljard structureel.
- De verlaging van het eigen risico heeft naast een direct effect van minder inkomsten bij verzekeraars, ook een gedragseffect van circa € 2 miljard hogere Zvw-uitgaven als gevolg van een verminderd remeffect. Deze € 2 miljard zullen voor zo'n 70% landen bij de MSZ en de GGZ. Hierbij kijkt het CPB niet naar vraagfactoren. Gezien de arbeidsmarktkrapte is het de vraag of dit gedragseffect volledig tot uiting kan komen, of dat er wachtlijsten ontstaan en we onderschrijdingen kunnen verwachten.

Ouderenzorg/Wlz

- De maatregelen doorontwikkeling kwaliteitskader, meerjarig contracteren en behandeling zijn door een meerderheid van de Kamer controversieel verklaard. De maatregelen zijn echter wel gehandhaafd door de formerende partijen. De maatregelen tellen op tot € 655 miljoen structureel.
- Ook de maatregel scheiden wonen en zorg is gehandhaafd door de formerende partijen. Om de structurele besparing van € 1,2 miljard (in 2052) veilig te stellen is beperking van de aanspraak op zorg met verblijf in de Wlz noodzakelijk.
- Tegelijkertijd komt er € 600 miljoen structureel beschikbaar op de Aanvullende Post voor investeringen in betere ouderenzorg. De toelichting noemt als voorbeeld voor het bestedingsdoel zorg-/verpleegplekken voor ouderen. Hiermee kan de opgave voor scheiden wonen en zorg worden gehalveerd, of andere openstaande maatregelen worden teruggedraaid, maar de vraag is of dit de inzet van het nieuwe kabinet zal worden.
- Ten slotte wordt de opschaling van digitale zorg in de verpleeghuiszorg en gehandicaptenzorg versneld. De hiermee samenhangende besparing loopt op tot € 270 miljoen structureel. Mogelijk is er interferentie met de gehandhaafde maatregel doorontwikkeling kwaliteitskader, omdat beide richten op het verlagen van de personeelsbezetting (de doorontwikkeling van het kwaliteitskader door het verlagen van de normen en de opschaling digitale zorg door de verhoging van de arbeidsproductiviteit).

Hervormingsagenda Jeugd

- In het hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat de Hervormingsagenda jeugd wordt uitgevoerd.

4. Wat zijn de gevolgen voor de zorguitgaven binnen de komende kabinetsperiode 2025-2028 en na de kabinetsperiode t/m 2040? Wordt er per saldo meer of minder geld uitgegeven aan de zorg (absoluut & ten opzichte van basispad). Hoe verhoudt zich dit tot de demo-groei?

De nu bekende financiële effecten van het hoofdlijnenakkoord leiden tot een groter groeipercentage van de uitgaven in de Zvw en Wlz dan voorzien in de 1^e suppletoire begroting. In de 1^e suppletoire was een groei geraamd voor de Zvw en Wlz die boven demo uitkomt. Na het hoofdlijnenakkoord is deze groei groter, met name door het verlagen van het eigen risico in de Zvw.

Onderstaande tabel betreft de netto uitgaven. Het verlagen van het eigen risico leidt tot een forse stijging van het groeipercentage in de Zvw ten opzichte van de groei bij ongewijzigd beleid. Van de opwaartse bijstelling van de groei (6% in 2027) door het halveren van het eigen risico hangt circa 3% samen met de omzetting van eigen risico in nominale premie en circa 3% met hogere bruto

uitgaven vanwege het gedragseffect. Voor het jaar 2025 is gebruik gemaakt van democijfers van het CPB uit september omdat voor 2025 nog geen nieuwe cijfers beschikbaar zijn.

De groei van de Wlz uitgaven door beleid in het hoofdlijnenakkoord (iv) komt vrijwel hetzelfde uit als de groei bij ongewijzigd beleid (i), namelijk 6,7% versus 6,8%. De per saldo intensivering uit het akkoord is vrijwel even hoog als de per saldo taakstellingen die reeds in de boeken staan en deels nog moeten worden ingevuld.

Groei netto uitgaven	2025	2026	2027	2028	Gemiddeld
i. Bij ongewijzigd beleid cf CPB					
Wlz	6,7%	6,9%	6,9%	6,7%	6,8%
Zvw	5,3%	5,5%	5,4%	5,1%	5,3%
Totaal	5,9%	6,4%	6,1%	5,6%	6,0%
ii. Bij demografische groei+loon/prijs					
Wlz	4,7%	5,2%	5,3%	5,2%	5,1%
Zvw	3,9%	4,5%	4,4%	4,2%	4,3%
Totaal	4,3%	5,1%	5,0%	4,4%	4,7%
iii. 1 ^e suppletoire begroting 2024					
Wlz	4,9%	7,1%	6,5%	7,1%	6,4%
Zvw	4,9%	4,9%	4,8%	4,4%	4,7%
Totaal	4,9%	5,7%	5,4%	5,4%	5,4%
iv. Effect hoofdlijnenakkoord					
Wlz	4,9%	7,1%	7,9%	6,8%	6,7%
Zvw	4,9%	5,3%	10,3%	4,1%	6,1%
Totaal	4,9%	5,9%	9,4%	5,1%	6,3%

5. Zijn er algemene taakstellingen die effect hebben op de VWS-begroting?

Ja. De taakstellingen op subsidies (€ 1 miljard structureel) en apparaat (€ 1 miljard structureel) zullen een effect hebben op de VWS-begroting. Hiervoor is nog geen verdeelsleutel opgesteld. Daarnaast wordt een nullijn voor rijksambtenaren voor 1 jaar vanaf 2026 ingesteld.

6. Proces verwerking van hoofdlijnenakkoord tot aan ontwerpbegroting (Prinsjesdag)

Het hoofdlijnenakkoord zal in een startbrief worden verwerkt. De startbrief wordt door het nieuwe kabinet aan het parlement worden verzonden. Het is gebruikelijk dat de startbrief zowel de begrotingsregels als de budgettaire implicaties van het akkoord bevat. De timing zal afhankelijk zijn van de eerste ministerraad. De verwachting is dat de startbrief nog voor het zomerreces wordt opgesteld en verzonden. Het ministerie van Financiën is verantwoordelijk voor het opstellen van de startbrief. Het nieuwe kabinet zal een uitgebreider regeerakkoord opstellen in aanloop naar de ontwerpbegroting, wat een verdere uitwerking kan bevatten van de voorgenomen beleidswijzigingen.

- De startbrief zal naar verwachting een toedeling maken van de generieke taakstellingen op subsidies en apparaat naar de departementen. Er zal dan worden aangegeven voor welk deel de VWS begroting meedraagt in deze taakstellingen.
- De specifieke toedeling van deze taakstellingen op subsidies en apparaat naar de beleidsonderwerpen van VWS (voor subsidies) en directies (voor apparaat) zal gemaakt worden voor de ontwerpbegroting. Dit geldt eveneens voor de verdeling over de kolommen

en beleidsterreinen van het terugdraaien van de intensivering op publieke gezondheid. De nieuwe bewindspersonen van VWS zullen hier keuzes over moeten maken, met name over het afbouwen van de subsidies. Dit betekent dat hiervoor de augustusbesluitvorming wordt benut en dat medio augustus hier een beslissing over wordt genomen. FEZ zal hiervoor verschillende scenario's voorleggen in de bestuursraad van 28 juni onder het agendapunt over de augustusbesluitvorming.

II. Eerste duiding van beleidsmatige aandachtspunten van het hoofdlijnenakkoord

VWS breed

- Op basis van een eerste analyse is de verwachting dat de plannen in het hoofdlijnenakkoord de krapte op de arbeidsmarkt niet zullen verhelpen en in specifieke sectoren kunnen versterken. De plannen in het hoofdlijnenakkoord geven in de eerste jaren van de aankomende kabinetsperiode een impuls aan de economie, voornamelijk via het verlagen van de lasten voor burgers en bedrijven. Verder doet de coalitie grote investeringen in de woningmarkt, infrastructuur en energie en de publieke diensten. Vanaf 2026 is echter sprake van uitgavendaling door bezuinigingen op andere terreinen zoals asiel, klimaat en het ambtenarenapparaat. Op dit moment wordt ook interdepartementaal samengewerkt aan een gedetailleerde analyse van de plannen.
- Het CPB verwacht dat het hoofdlijnenakkoord leidt tot een daling van de werkloosheid met 0,3% -punt ten opzichte van het basispad in 2028. De werkgelegenheid in de zorg neemt toe met 0,4% per jaar, ten opzichte van het basispad.
- Het hoofdlijnenakkoord laat open welk beleid zij wil voeren om de personeelstekorten in de zorg te verminderen. Hoewel het hoofdlijnenakkoord benoemt dat het aanpakken van de personeelskrapte in de zorg grote prioriteit heeft en dat ingezet wordt op het aantrekkelijk maken van werken in de zorg, worden er geen financiële middelen vrijgemaakt voor betere arbeidsvoorwaarden en wordt er gesneden in het budget voor zorgarbeidsmarktbeleid. De formerende partijen willen de autonomie, het loopbaanperspectief en de arbeidsvoorwaarden verbeteren en de regeldruk en administratieve lasten beperken, maar laten nog open hoe zij dit willen realiseren.
- Verschillende maatregelen met betrekking tot de zorg kunnen aanleiding geven tot een hogere arbeidsvraag in de zorg en daarmee tot grotere personeelstekorten. Naast het verlagen van het eigen risico, kan met name de investering in de ouderenzorg leiden tot grotere personeelstekorten, die naar verwachting het meeste voelbaar zal zijn in de regio's die het snelst vergrijzen.
- Het terugdraaien van de intensivering van het zorgarbeidsmarktbeleid (structureel € 130 miljoen per 2026) betekent dat het TAZ instrumentarium in ontwikkeling in de beoogde vorm geen doorgang kan vinden. Dit beperkt het instrumentarium van VWS om de personeelstekorten te dempen. Daarmee valt tevens de financiële basis voor de opleidingssteun via sectorplan plus weg. Aangezien sectorplan plus onder de werking van herstel en veerkrachtplan is gebracht, leidt dit mogelijk ook tot risico's voor de uitkering/definitieve vaststelling van het Coronaherstelfonds, ter waarde van € 220 miljoen. De implicaties voor het herstel en veerkrachtplan zullen we nader moeten uitzoeken.
- Rijksbreed zijn een aantal ombuigingen ingeboekt die scherpe keuzes vragen met betrekking de VWS organisatie en het beleidsinstrumentarium van VWS. De taakstelling op het apparaat zal scherpe keuzes vergen met betrekking tot de formatieve capaciteit van VWS kern (Rijksbreed € 1 miljard, 22%, uitvoeringsorganisaties uitgesloten). Dit is voor VWS een forse opgave. Het CPB acht de veronderstelde ombuiging van 22% op de kerndepartementen niet plausibel, zolang niet nader is ingevuld welke overheidstaken komen te vervallen. Er is uitgegaan van de bij KiK gehanteerde maximale generieke korting van € 0,4 miljard in 2028, het verschil met het hoofdlijnenakkoord bedraagt € 0,5 miljard. Ook veronderstelt het CPB dat het effect van de nullijn rijksambtenaren in 2026 in de jaren daarna wordt ingelopen en na vier jaar nihil is. In 2028 zou het budgettaire effect € 0,3 miljard zijn, het verschil met het hoofdlijnenakkoord bedraagt € 0,3 miljard. De generieke taakstelling op subsidies (Rijksbreed € 1 miljard) vergt een doorlichting van de huidige subsidieregelingen, wat op onderdelen ook een herziening kan vragen van relaties met veldpartijen. De generieke taakstelling fiscale regelingen (Rijksbreed € 250 miljoen) vergt een doorlichting van de huidige fiscale regelingen. Deze taakstellingen kunnen verder oplopen wanneer Nederland er niet in slaagt een lagere EU afdracht te bedingen (€ 1,6 miljard). Ook wanneer de taakstelling op fiscale regelingen bij andere departementen onvoldoende opbrengt, zal het besparingsverlies als taakstelling naar rato verdeeld worden over de departementen. Het CPB acht de veronderstelde ombuiging op subsidies niet plausibel zolang niet nader is ingevuld welke subsidies komen te vervallen. Zij gaan uit van de bij KiK gehanteerde maximale generieke ombuiging van € 0,9 miljard in 2028. Het verschil met het hoofdlijnenakkoord is € 0,1 miljard.
- De inhoudelijke invulling en impact van het overhevelen van specifieke uitkeringen van het Gemeentefonds moet verder onderzocht worden. De

overheveling betekent waarschijnlijk minder sturingsmogelijkheden voor VWS. Het hoofdlijnenakkoord bevat bovendien geen onderbouwing voor de budgetkorting van 10 procent op de overhevelde uitkeringen. Een belangrijk uitzoekpunt is in hoeverre dit het risico vergroot dat gemeenten activiteiten deprioriteren die randvoorwaardelijk zijn voor IZA, GALA en Sport.

- De impact van de maatregel 'Overheveling specifieke uitkeringen naar GF en PF met 10% budgetkorting' verschilt per SPUK en is mede afhankelijk van onderstaande factoren. Er moet dus een nadere uitwerking specifiek per SPUK plaatsvinden.
  - De juridische en financiële haalbaarheid van de maatregel Rijksbreed wordt in de Taskforce uitkeringsstelsel (samenwerking tussen Rijk, VNG en IPO) betrokken. Het plan van aanpak hiervoor wordt door BZK uitgewerkt, vanuit VWS neemt FEZ deel aan deze taskforce.
  - De korting kan mogelijk deels worden ingevuld door de lagere verantwoordings- en controlelasten voor gemeenten als gevolg van de overheveling naar het GF. Indien dit niet of ten dele het geval is, leidt de korting mogelijk tot een verminderde beleidsinzet van gemeenten op dat specifieke beleidsterrein.
  - Als gevolg van deze maatregel heeft het Rijk minder mogelijkheden ten aanzien van financiële sturing richting lagere overheden. Dit kan impact hebben op de mate waarin (financieel) afdwingbare bestuurlijke afspraken gemaakt kunnen worden. Bovendien is rechtstreekse financiering aan GGD'en en Waterschappen via het GF in zijn geheel niet mogelijk.
  - In hoeverre de maatregel impact heeft op bestaande bestuurlijke akkoorden dient nader uitgewerkt te worden. Deze maatregel kan tevens raken aan de besluitvorming over de toekomst financiering jeugdzorg en Wmo.
  - De openbaar lichamen van de BES-eilanden ontvangen momenteel bijzondere uitkeringen vanuit VWS. Aangezien de openbare lichamen geen (in)directe aanspraak kunnen maken op het GF wordt er vanuit gegaan dat deze maatregel niet van toepassing is op de BES-eilanden.
- Uitzoekpunten:
  - Gedetailleerde analyse van de plannen in het hoofdlijnenakkoord
  - Nader onderzoeken van de implicaties van het terugdraaien van de intensivering van het zorgarbeidsmarktbeleid voor het herstel en veerkrachtplan
  - Invulling taakstelling apparaat
  - Invulling taakstelling subsidies en fiscale regelingen
  - Juridische consequenties en uitvoeringsrisico's per SPUK verder in kaart brengen
  - Opties in kaart brengen om aanpak zorgfraude te versterken zonder middelen

Volksgezondheid

- De formerende partijen benoemen in het hoofdlijnenakkoord dat preventie meer centraal moet komen te staan. Tegelijkertijd hebben de partijen er voor gekozen om het budget voor publieke gezondheid fors te verminderen (€ 300 miljoen structureel). Dit komt bovenop de generieke subsidiekorting en korting op specifieke uitkeringen. Daarnaast zijn geen middelen gereserveerd voor covid vaccinaties. Gezien het structurele budget van circa 2,1 miljard binnen de DGV-kolom is dit een relatief grote korting. Ook worden de incidentele middelen voor preventie binnen de DGV-kolom niet verlengd (€ 168 miljoen structureel). Percentueel is dit samen rond de 35% van het structurele budget van de DGV-kolom.
- Het hoofdlijnenakkoord specificiert niet op welke budgetten de ombuiging van € 300 miljoen structureel ingeboekt moet worden. Dit vraagt om een nadere uitwerking en besluitvorming.
  - Indien de ombuiging specifiek moet zien op de € 300 miljoen die structureel ter beschikking is gesteld voor pandemische paraatheid door Rutte IV, dan heeft dit ook impact op de andere onderdelen van de zorg. Van het beschikbare budget is namelijk € 161 miljoen voor publieke gezondheid en € 139 miljoen voor de andere opgaven binnen VWS gealloceerd.
- Er is sprake van een stapeling van generieke en specifieke budgetkortingen die impact hebben op het totaal budget dat beschikbaar is voor de DGV-kolom. De taakstellingen betekenen dat er scherpe keuzes gemaakt moeten worden met betrekking tot de lopende beleidsactiviteiten op het terrein van publieke gezondheid. Het risico is dat deze keuzes een grote impact hebben op de beweging naar de voorkant als onderdeel van de strategie om de zorg houdbaar te houden.
- Alle SPUKs worden overgeheveld naar het Gemeentefonds met een budgetkorting van 10%. Niet alle SPUKs zijn gericht op gemeenten of provincies, er zijn ook SPUKs voor

GGD'en. Overheveling naar het Gemeentefonds betekent dat er geen directe financiering meer mogelijk is van GGD'en, maar dat dit via gemeenten moet verlopen.

- In het Hoofdlijnenakkoord wordt het verlaagd btw-tarief op culturele goederen en diensten (m.u.v. bioscopen en dagrecreatie) afgeschaft. Mogelijk valt daar ook het verlaagd btw tarief op sportwedstrijden en demonstraties onder. Of dit daadwerkelijk het geval is moet nader worden uitgewerkt. Een hogere btw op de toegang tot sportevenementen leidt tot hogere ticketprijzen, minder toegankelijkheid voor consumenten en mogelijk minder (top)sportevenementen. Dit raakt aan de beleidsdoelstellingen van sport, omdat onderzoek van Mulier laat zien dat evenementen motivatie kunnen zijn voor mensen om actiever te sporten.
- Het doorzetten van het IZA met een structurele besparing kan een risico vormen voor het centraal zetten van preventie. Preventie opbrengsten liggen in de toekomst en berekeningen zijn lastig te maken.
- Een gezond leven wordt beïnvloed door meerdere (omgevings)factoren. Dit betekent dat kortingen op andere beleidsterreinen impact kunnen hebben op de gezonde leefomgeving, sport en bewegen en inzet van mensen door de GGD en JGZ. Het gaat o.a. om het klimaatfonds, ombuigingen zorgarbeidsmarktbeleid, stoppen met maatschappelijke diensttijd en afschaffen subsidie brede brugklassen die kunnen doorwerken op het terrein van de DGV-kolom.
- Uitzoekpunten:
  - Invulling vermindering budget publieke gezondheid van € 300 miljoen voor de Ontwerpbegroting 2025
  - Impact doorzetting IZA op preventie
  - Opties/strategie om meer in te zetten op preventie zonder extra middelen

Curatieve zorg

- Het beleid van het huidige kabinet wordt op hoofdlijnen doorgezet. Het IZA wordt voortgezet en er wordt ingezet op het afsluiten van een nieuw akkoord voor de jaren 2027 en 2028, waarbij de volumegroei in het laatste jaar (2026) van het IZA doorgetrokken wordt. Dit betekent 0% volumegroei in de MSZ, 0,4% in de GGZ, 3,5% voor de **wijkverpleging en huisartsenzorg en 5,0% voor de multidisciplinaire zorg**. Het CPB gaat uit van een ombuiging op de Zvw van in totaal € 0,4 miljard.
- Dit betekent dat er ook in deze kabinetsperiode een grote inzet nodig zal zijn om de afspraken uit het IZA te realiseren. Daarvoor zullen acties die vertraging hebben opgelopen mogelijk versneld moeten worden. Daarnaast zullen oplossingen gevonden moeten worden voor de systeemknelpunten waar de IZA-partijen nu tegenaan lopen.
- Voor het verlengen van het IZA zal opnieuw draagvlak gevonden moeten worden bij de IZA partijen. Het doortrekken van de volumegroei in 2027 en 2028 wordt idealiter gebaseerd op een analyse van potentiële doelmatigheidsverbeteringen. Het regeerakkoord biedt hier geen nieuwe, concrete aanknopingspunten voor. Bovendien worden er geen nieuwe transformatiemiddelen gereserveerd voor investeringen die kunnen leiden tot verdere doelmatigheidswinst in 2027, 2028 en structureel. De transformatiemiddelen uit het IZA lopen door tot en met 2027, maar zijn nodig voor de realisatie van de besparingen in het IZA.
- Het hoofdlijnenakkoord herbevestigt enkele inhoudelijke lijnen uit het IZA, bijvoorbeeld ten aanzien van verbeteren en verbreden van de toets op het basispakket (VVTB) en elektronische gegevensuitwisseling, maar legt ook eigen inhoudelijke accenten. De inzet op passende zorg wordt niet herbevestigd, maar er worden wel doelmatigheidsbevorderende elementen benoemd die samenhangen met passende zorg en VVTB. Het belang van samenwerking wordt alleen benoemd in relatie tot de eerste lijn en de acute zorg.
- Het hoofdlijnenakkoord bevat een aantal maatregelen die binnen de bestaande kaders de taakstelling voor de MSZ en GGZ kunnen verzwaren, maar waarvoor geen middelen zijn gereserveerd.
  - Het behoud van streekziekenhuizen en een onderzoek naar een alternatieve bekostigingsvormen
  - Een belangrijk uitzoekpunt is of het voornemen om intensievere samenwerking tussen politie en ggz te stimuleren, betekent dat er een groter beroep wordt gedaan op de zorg met betrekking tot de opvang van verwarde personen.
- De verlaging van het eigen risico leidt tot een beperking van het remgeldeffect. Dit kan leiden tot een aanzuigende werking ten aanzien van de curatieve zorg. Hoewel hier wel financiële middelen voor zijn gereserveerd, is het risico dat zorgaanbieders in de praktijk door personeelstekorten moeite zullen hebben om in deze zorgvraag te voorzien

en er onderuitputting ontstaat.

De inschatting van het CPB (€ 4,2 miljard) van de effecten van het verlagen van het eigen risico en aanpassing van maximale eigen bijdragen in de medisch specialistische zorg komt € 0,5 miljard lager uit dan in het hoofdlijnenakkoord.

- Het vermogen om de beoogde versnelling van de opschaling van digitale zorg in de wijkverpleging te realiseren, is mede afhankelijk van de realisatie van een aantal afspraken en beleidsvoornemens in de IZA, WOZO en TAZ, die randvoorwaardelijk zijn voor de implementatie, op het terrein van samenwerking, gegevensuitwisseling en bijscholing van zorgpersoneel. De benodigde middelen voor bijscholing van zorgpersoneel wordt geraakt door de ombuiging op de TAZ-middelen.
- Uitzoekpunten:
  - Impact verlenging IZA zonder volume-groei in kaart brengen, ook op andere sectoren en domeinen
  - Impact verlaging eigen risico op verschillende deelsectoren in kaart brengen. MEVA/FEZ is begonnen hiervoor een technische verdeling te maken, wanneer we een verdelingsvoorstel hebben, zullen we dit met de BR delen.
  - In kaart brengen welke afspraken uit IZA, WOZO en TAZ gerealiseerd moeten worden om de beoogde versnelling van de opschaling van digitale zorg in de wijkverpleging te realiseren
  - In kaart brengen hoe de indicatiestelling door het CIZ specifiek voor ongecontracteerde wijkverpleging vormgegeven kan worden.
  - Gevolgen Zvw-meevallerregel verder inzichtelijk maken.

Langdurige zorg

- Het voornemen om de besparing van € 511 miljoen op de jeugdzorg te laten vervallen, kan leiden tot een versterking van het draagvlak bij veldpartijen om door te gaan met de uitwerking van de hervormingsagenda jeugd.
- Het hoofdlijnenakkoord laat nog veel open over de ambities met betrekking tot de toekomst van de ouderenzorg. Hoewel het hoofdlijnenakkoord geen voornemen bevat om in te breken op de WOZO, wordt deze beleidslijn niet herbevestigd. Het hoofdlijnenakkoord bevat het voornemen om te investeren in een betere ouderenzorg, met € 600 miljoen voor bijvoorbeeld zorg/verpleegplekken voor ouderen. Gezien de ambities in de verkiezingsprogramma's van de PVV en BBB om meer verpleeghuisplekken te realiseren, alsook om meer te investeren in woonzorg vormen voor ouderen (BBB), en de inzet van de VVD met betrekking tot voortzetting van de WOZO, zal het mogelijk een grote uitdaging worden voor de verantwoordelijke bewindspersoon om in de komende maanden een beleidslijn te formuleren die gesteund kan worden door de coalitiepartijen. Daarbij zullen ook keuzes betrokken moeten worden met betrekking tot de aanspraak op zorg met verblijf.
- Het vermogen om de beoogde versnelling van de opschaling van digitale zorg in de gehandicaptenzorg en verpleeghuiszorg te realiseren, is mede afhankelijk van de realisatie van een aantal afspraken en beleidsvoornemens in de WOZO en TAZ, die randvoorwaardelijk zijn voor de implementatie, op het terrein van samenwerking, gegevensuitwisseling en bijscholing van zorgpersoneel. De benodigde middelen voor bijscholing van zorgpersoneel wordt geraakt door de ombuiging op de TAZ-middelen. Het CPB geeft aan dat de maatregel alleen tot een ombuiging leidt als de vrijgekomen capaciteit niet wordt benut en de maximumtarieven in de Wlz naar beneden worden bijgesteld. Er bestaan risico's bij het verlagen van maximumtarieven, namelijk dat aanbieders die over onvoldoende reserves beschikken voor benodigde investeringen in de bedrijfsvoering achterop raken en failliet kunnen gaan.
- Uitzoekpunten:
  - In kaart brengen wat er precies nodig is, ook ihkv WOZO, om de beoogde versnelling van de opschaling van digitale zorg in de gehandicaptenzorg en verpleeghuiszorg te realiseren.
  - Scenario's formuleren voor de invulling van de € 600 miljoen.

III. Beleidsvoornemens andere begrotingen die de zorg (indirect) raken

Huisvesting

- Voldoende en toereikende huisvesting is voor VWS relevant vanwege de toename van thuiswonende ouderen bij voorkeur met zorg in de buurt. In de tekst wordt 'geclusterd

wonen' niet specifiek genoemd; wel worden genoemd voldoende woningen voor aandachtsgroepen waaronder ouderen en kleinere huishoudens.

- Het verschil met het huidige beleid zit vooral in het voornemen van meer beschikbare en betaalbare bouwgrond. Als dit probleem is opgelost duurt het nog vele jaren voordat er daadwerkelijk woningen staan.
- Er wordt zo snel mogelijk een Woontop georganiseerd, waarbij rijksoverheid, pensioenfondsen, woningcorporaties, sociale partners, gemeenten en provincies afdwingbare afspraken maken om woningbouw structureel te verhogen. Als politiek doel is de afspraak om structureel 100.000 woningen per jaar erbij te bouwen, die geschikt zijn voor de demografische en ruimtelijke ontwikkelingen de komende jaren.
- Over het omgaan op korte termijn met een tekort aan personeel in de bouwsector wordt niet gesproken. Ook is er geen aandacht voor de wisselwerking tussen de stikstofdoelstelling en de woningbouw. Er komt een coördinerend minister, die regie voert op de ruimtelijke ordening en op waar hoeveel woningen gebouwd moeten worden. Daarbij wordt rekening gehouden met woningen voor aandachtsgroepen (jongeren, ouderen, kleinere huishoudens, dak- en thuislozen).
- Van nieuwbouw moet minimaal 30% gemiddeld – dus met gebiedsgerichte differentiatie – sociale huur zijn; het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting wordt aangepast om gemeenten hier meer lokale ruimte te geven. Twee derde van de nieuw te bouwen woningen moet betaalbaar zijn voor middeninkomens.

Fiscaliteit, toeslagen en bestaanszekerheid

- Wetgeving wordt voorbereid voor een hervorming van het toeslagen- en belastingstelsel. Het is nog onduidelijk hoe deze hervormingen er specifiek uit gaan zien.
- Er zijn verschillende maatregelen - zoals het terugdraaien van het verhogen van minimumloon, het verhogen van het kindgebonden budget en het aanpassen van box 2 en 3 -die mogelijk effect hebben op de zorgtoeslag, maar ook op de eigen bijdrage WLZ.
- De verbetering van (gemeentelijke) schuldhulpverlening wordt doorgezet, met focus op aanpak van de problematiek bij de bron. Hierbij gaat het mogelijk ook om zorguitgaven.
- Daarnaast zijn er een aantal aanpassingen in de btw aangekondigd, maar daarbij wordt (gezondere)voedsel niet genoemd.
- Het kabinet streeft naar het afbouwen van fiscale regelingen en constructies. Het uitgangspunt hierbij is dat negatief geëvalueerde regelingen worden afgeschaft of versoerd. Mogelijk heeft dit consequenties voor de regeling 'aftrek specifieke zorgkosten'.
- De kansspelbelasting wordt verhoogd van 30,5% naar 37,8%. Dit kan impact hebben op de sponsoring van de sportsector.

Immigratie

- Er worden maatregelen getroffen om omvang en samenstelling van de migratie te beheersen. Hier wordt ook gekeken naar arbeidsmigratie. Er wordt niet gesproken over specifieke sectoren. Wel wordt aangegeven dat voor arbeidsmigranten van buiten de EU, de kennismigranten worden uitgezonderd. Onduidelijk is of zorgpersoneel hier ook onder valt.

Onderzoek en innovatie

- Het nieuwe kabinet zet in op het uitfaseren van het Nationaal Groeifonds. De afspraken van de rondes 1 tot en met 3 worden nagekomen. De rondes 4 en 5 komen te vervallen.
- Het kabinet streeft naar het verlagen van de uitgaven aan het Fonds Onderzoek en Wetenschap met € 1,1 miljard vanaf 2025.

Ontwikkelingssamenwerking

- Er worden gerichte keuzes gevraagd ten aanzien van ontwikkelingssamenwerking. Het budget voor ontwikkelingssamenwerking wordt aangepast op de schuivende verhoudingen in de wereld. Deze maatregel heeft hoogstwaarschijnlijk gevolgen voor het global health beleid en de financiering van mondiale pandemische voorbereiding.

BIJLAGE FINANCIËLE TABEL

Nummer	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	Struc
Bedragen x € 1 miljoen						
Openstaande opgave uit coalitieakkoord Rutte IV (reeds verwerkt in begroting)						
Zvw¹						
	Vormgeving ER	-200	-200	-200	-200	-200
	Gegevensuitwisseling	0	0	-113	-227	-340
	Stimulering 1,5-lijnszorg	0	0	-50	-50	-50
Wlz²						
	Doorontwikkeling kwaliteitskader	-200	-350	-350	-350	-350
	Meerjarig contracteren	-245	-135	-135	-135	-135
	Behandeling Wlz	-170	-170	-170	-170	-170
	Scheiden wonen en zorg	(-43)	-86	-130	-173	-1.200
Gemeentefonds						
	Inkomensafhankelijke EB Wmo	0	-225	-225	-225	-225
¹ In de Zvw zijn uit Rutte IV ook maatregelen ingeboekt voor GVS, taakstelling non-IZA en sturing doelmatigheid van tarieven. Deze opgaven zijn ingevuld bij de voorjaarsbesluitvorming 2024 en daarom niet opgenomen als openstaande opgave. ² Voor scheiden wonen en zorg is de verwachting dat met de ingezette acties de besparing in 2025 wordt ingevuld. Daarom is deze tussen haken gezet. De verdere oploop vergt wel actie van een volgend kabinet. De maatregelen doorontwikkeling kwaliteitskader, meerjarig contracteren en behandeling Wlz zijn controversieel verklaard, maar de hieruit volgende besparingsverliezen zijn nog niet gedekt. Bij de maatregel maatwerk PGB is de verwachting dat met de ingezette acties de besparing wordt ingevuld. Daarom is deze niet in het overzicht opgenomen.						
Maatregelen hoofdlijnenakkoord voor VWS						
Zvw						
	6a Verlaging ER per 1 januari 2027 naar € 165 (getrancheerd op € 50)	0	0	4.321	4.660	5.002
	6b Huidig ER bevroren in 2025 en 2026	0	262	0	0	0
	6c Gevolg afschaffen ER op nominale premie, IAB en zorgtoeslag ³	0	-207	-3.796	-4.100	-4.350
	45 Voortbouwen HLA curatieve zorg (volumegroei gelijk aan laatste jaar IZA)	0	0	-250	-590	-590
	46 Onafhankelijke indicatiestelling ongecontracteerde wijkverpleging	0	0	-85	-85	-85
	47 Versnelling opschaling digitale zorg in de wijkverpleging	0	0	-35	-85	-210
	Doorlichting cure en care op bewezen niet effectiviteit en noodzakelijkheid	PM	PM	PM	PM	PM
Wlz						
	7 Investeren in betere ouderenzorg (Wlz)	0	0	600	600	600
	48 Versnellen opschaling digitale zorg in verpleeg- en gehandicaptenzorg	0	0	-45	-110	-270
	Doorlichting cure en care op bewezen niet effectiviteit en noodzakelijkheid	PM	PM	PM	PM	PM
Gemeentefonds						
	62 Jeugd	0	500	511	511	511
Begroting						
	25 Terugdraaien intensivering zorgarbeidsmarktbeleid	0	-130	-130	-130	-130
	31 Verlagen intensivering publieke gezondheid	-50	-50	-150	-200	-300
Maatregelen hoofdlijnenakkoord Rijksbreed met effect voor VWS (totaalbedrag voor rijksoverheid)						
	26 Terugdraaien groei apparaat rijksoverheid	-239	-463	-684	-904	-1.000
	28 Terugdraaien verhoging wettelijk minimumloon (effect voor eigen bijdrage Wlz)	0	-15	-32	-33	-34
	29 Overheveling specifieke uitkeringen naar GF en PF met 10% budgetkorting	0	-638	-638	-638	-638
	36 Inzet op lagere EU-afdrachten i.c.m. noodremafpraak korting op alle begrotingen	0	0	0	-1.600	-1.600
	38 Nullijn rijksambtenaren voor 1 jaar	0	-600	-600	-600	-600
	40 Generieke taakstelling subsidies rijksbreed	-275	-550	-800	-1.000	-1.000
	53 Afschaffen verlaagd btw-tarief logies (effect voor Ronald McDonald huizen en Korting op loon- en prijsbijstelling alle begrotingen als maatregelen RA minder	0	-1.212	-1.212	-1.212	-1.212
		PM	PM	PM	PM	PM

³ Dit betreft maatregelen aan de lastenkant ter compensatie voor de stijging van de zorgkosten a.g.v. het afschaffen van het eigen risico.